

שמועה טובה

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

שבת קודש

ר"ח מנחם אב - חזק

פרשת
מטות מסעי

תשפ"ה

פנינים יקרים

הסתכל בשלושה דברים מטות - מסעי - דברים

בספר **אלף כתב** (להגה"ק ר' יצחק ווייס מווערבוי זצ"ל ה"ד, אות יט) - בשם הגאון **ר' יעקב** [טננבוים] אב"ד פוטנאק ז"ל, בג' השבועות צריכים לחזור בתשובה כדברי **הרמב"ם** בפ"א מה' תענית [ה"ב], עיין **מג"א** סי' תקמ"ט [סק"א]. ואמר, שעל זאת ירמזון ג' סדרות שקורין בג' שבועות אלו, "ראשי המטות" הוא בבחי' "מאין באת", "מסעי" "ולאן אתה הולך", "דברים" "ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון".

הקב"ה ברא הפה באדם רק לספר שבחו וגדלו

השל"ה הק' (תורה אור) בפרשת מטות מדבר מהנשמה. הנה הנדירים שבא בהם אזהרה 'ככל היצא מפיו יעשה' (במדבר ג, ל) הוא ענין הוא הנפש, שהוא כח השכלי הנמשך מהנשמה, כי הדיבור החיצון נמשך מהדיבור הפנימי, שבה יבדל האדם מכל חי בעל ונקרא מדבר על כן 'לא יחל דברו'. וכן כתיב (בראשית ז, ב) 'ויהי האדם לנפש', חיה ומתרגמין לרוח ממללא. וכבר ידעת כי האדם נבנה בצורה העליונה, וכל אחד מאבריו הוא ענף אחד מהאילן העליון, והפה שברא הקדוש הוא ברוך באדם לא בראו רק לספר שבחו וגדלו, והוא כלי מוכן להשתמש בו למלך הכבוד, זהו שנאמר (תהלים כא, קמה) 'תהלת ה' ידבר פי'. ולפיכך 'ככל היצא מפיו יעשה'.

למד משה דיני התרת נדרים מהקב"ה שביקש שיתיר נדרו

"וידבר משה אל ראשי המטות" (ל. ב). כתוב במאור ושמש חידוש פלא ליישב התמיהה

"או השבע שבעה וגו' לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (ל. ג). הגה"ק האלוקי **רבי חיים ויטאל** זי"ע (ליקוטי תורה פר' עקב) בשם החכם **מהר"ש שורק** זללה"ה שיהיה האדם שלא יעשה את דבריו חולין - שלא יזלזל בדיבורי פיו לחשוב שאין בהם ממש, כי ככל היוצא מפיו - של אדם, יעשה רושם, אם לרע אם לטוב - בורא סניגורים או קטיגורים ח"ו. על כן ישמור מאד פתחי פיו...

ושמא תאמר, מה עשיתי, לא דיברתי אלא ביני לבין חברי... לזה כתב **ב'חומת אנך' להחיד"א** (שה"ש א, ב 'ישקני מנשיקות פיהו'. בן יהודע מנחות פז). שעליו ללמוד מטבע היין שבעת דריכת הענבים יתנועעו מאליהם כל היינות שבחביות - אפילו היין הסתום וחתום במרתף היין במרחק גדול ממקום הדריכה. וזהו אומרו ישקני מנשיקות פיהו - ושמא תאמר היאך דבריו משפיעים הן לטב הן למוטב, קח לך ראייה מכי טובים דודיך מין, כמו שמתנועע היין בגת בהשפעת דריכת הענבים ממרחק, כך דיבור האדם גורם ומשפיע למרחק רב:

"ככל היוצא מפיו" - כתב **הרה"ק מקמארנא** זי"ע (בחומש היכל הברכה) שהוא מלשון 'מיחל' ומקווה, ואמר הכתוב 'לא יחל דברו' - היינו דיבורי תפילה, שלא יהיה מקווה שתפילתו תפעל פעולתה, אלא יגש אל התפילה בדרך וודאות - שבוודאי ככל היוצא מפיו (בתפילתו) יעשה' הקב"ה, ואפילו היוצא מפיו בסתמא - ללא דביקות אלא אמירה בעלמא גם זאת יעשה הקב"ה:

קול מבשר

סוד הטעמים ירח בן יומו וקרני פרה

בפרשת מסעי היה לנו שני אורחים שבאים פעם אחת בשנה שני טעמי המקרא בתיבת 'אלפים באמה' ירח בן יומו וקרני פרה, צורת ירח בן יומו הוא אתנחתא הפוך, וקרני פרה הם תלישא קטנה וגדולה, בנביאים וכתובים הם מופיעים ט"ו פעמים ובחומש רק פעם אחת. והרי טעמים יש בהם סודות גבוהים מאד.

להלן כמה מילין יקירין בזה מתוך שיעורו של הרב רייזמן שליט"א (יום א' דברים תשע"ז): הנה נודע שיש ד' חלקים בתורה "ק טנת"א, ר"ת טעמים נקודות תגין אותיות. האותיות נמצאים בתורה, ועליהם יש תגין, רבי עקיבא היה דורש על כל תג ותג תילי תילין של הלכות. למעלה מהם הוא מדרגת הנקודות, אע"פ שאין הנקודות כתובים בתורה אי אפשר לומר תיבה בלי ניקוד. המדרגה עליונה ביותר הוא הטעמים. וא' בספר מאור ושמש שגילה מרן האריז"ל שארבע חלקי התורה הם כנגד ד' עולמות, תורת הפשט כנגד עולם העשיה, תורת הרמז כנגד עולם היצירה, חלק הרמז כנגד עולם הבריאה, ותורת הסוד כנגד עולם האצילות. וכנגדם ד' הבחינות הנ"ל חלק הפשוט הוא האותיות הנגלים, והתגין מרמז לעולם היצירה, נקודות כנגד עולם הבריאה, החלק הגבוה שבתורה הם טעמים פשוט מונח זרקא וכו' שיש בהם סודות גבוהים מאד, כמ"ש באור החיים הק' פרשת פקודי [לט,א] 'לפי מה שקדם לנו כי אין לך מצוה שאין בה כל פרטי ההשכלה, ובתורה לא נכתב אלא מיעוט', כמ"ש רבי יוחנן בגיטין דף ס' אכתוב לו רובי תורתך כמו זר נחשבו, הקב"ה אומר לנו שאילו היו כותבים כל הסודות באותיות, היו הגויים הזרים מתרגמים הכל ח"ו, שהרי הגויים תרגמו רק אותיות ולא תגין, דרשות דרבי עקיבא שדרש כל קוץ ותג, זה לא תרגמו הגויים. גוי אינו מבין בטעמים. תלמי מלך יון שתרגם את התורה יוונית, אולי

טעה קצת לתרגם האותיות אך החלקים הגבוהים ביותר רמז דרוש וסוד, אין לזרים איתנו. וזה שהקב"ה אומר 'אכתוב לכם רובי תורתך', אם אכתוב כל הסודות בפנים בתוך האותיות, הרי כמו זר נחשבו, שלא יתרגמוהו הגויים.

חלק הסוד שבתורה גנוז בטעמי התורה

וכתב האור החיים הק' שהמושכל שמישיגים בסודות התורה נשלל מהתלבשותו בכתב, כי הארה עליונה אי אפשר לכתוב ממנה רק חלק מעט מן המעט, כמו שאמר האריז"ל על השגה אחת שהשיג, שצריך שמונים שנה לדבר לגלות מה שהשיג בשעת שינה אחת. נמצא שהאותיות הוא אחוז ממועט מכלליות הענין. התגין כוללים יותר מהאותיות, והנקודות כוללים הרבה יותר מהאותיות, והטעמים הרבה יותר מהנקודות, הוא הניגון שכולל הרבה יותר סודות מהאותיות. כמו שהסוד גדול מהדרוש והדרוש מהרמז והרמז מהפשט. וכתב שם האור החיים הק' שמקצת הסוד מרומז בניקוד שהוא ב' דרגות מעל האותיות, בריאה מעל יצירה ועשיה. וזלה"ק: 'ואשכילך כי המכתב הוא מבחינת המפעל, והמושכל מושלל מהתקבל מקצתו בבחינת ההפעל, ומקצתו גם מבחינת הנדבר, כי רחוק הוא בב' הדרגות, וקצת רמז ה' בנפעל, נראה ואינו נראה, בסוד צורות האותיות וטעמיהם, ועטרות שעל ראשיהם התגין ומעשיהם בחינת מחשבה יקראו, ונגלה למשה בסני פלאי פלאות, וצא ולמד א מדרשת רבי עקיבא שלש מאות הלכות בעליונו של למ"ד, המה ראו מעשה ה', והודיע הכתוב בכל פרטי המשכן, כי עשאוהו כאשר צוה ה' את משה, ככל נפלאות אשר יכוון עליהם'.

רמזים נפלאים בגימטריא דירח בן יומו וקרני פרה

הרה"צ רבי משה וואלפסון זצ"ל דרש ע"פ המסורה שיש בטעמי המקרא מלכים ומשרתים, ל"א טעמים יש, מתוכם יש מלכים היינו טעם לעצמו כשלשלת ופזר,

ויש מתוכם שהם משרתים כמו מונח מונח. וכתוב במסורה שקרני פרה הוא המלך והירח בן יומו הוא משרת לקרני פרה. ורמז לזה ע"פ המבואר במדרש והובא בשו"ע 'השביעני במרורים - בליל פסח, הרווני לענה בליל תשעה באב', כנודע בסוד אתב"ש שביום שחל ראשון של פסח חל תשעה באב. וכתבו הפוסקים שלכן צוה הרמ"א לאכול ביצים בליל הפסח זכר לאבילות דתשעה באב. [הגר"א נחלק דחס ושלוש להזכיר ת"ב בליל פסח] וצריך להבין מה פנימיות הקשר בין ליל פסח לתשעה באב. וביאר הבני יששכר במאמרי תמוז ואב, כי אין גלות תכלית בפני עצמו, הגאולה מושרשת בגאולה, ביום ירידה למצרים נולדה יוכבד, ובת"ב נולד משיח. כי הגאולה מושרשת בגלות והגלות מושרשת בגאולה, והנה בפרשת מסעי למדנו על נשיאי הנחלה, וגם שמעון היה לו נשיא. וכתב רש"י [בעל ההילולא] בפרשת וזאת הברכה ששמעון לא קיבל חלק בארץ ישראל בפני עצמו, רק מתוך נחלתו של יהודה, שנאמר 'מחבל בני יהודה נחלת בני שמעון', ולא בירך משה את שמעון בפני עצמו אלא מתוך ברכתו של יהודה אתה שומע ברכתו של שמעון, שנאמר 'שמ"ע השם בקול יהודה'. וכתב הטור בשם אחיו רבינו יחיאל בן הרא"ש שי"ב החדשים כנגד י"ב שבטים, והאריז"ל סידר את החדשים לפי הדגלים. דגל מחנה יהודה הוא ניסן ואיתו יששכר וזבולון אייר וסיון, דגל מחנה ראובן הוא תמוז ואיתו שמעון גד אב אלול. הרי ששמעון הוא כנגד חודש אב שבוכים ומתאבלים בו, ומתוך ברכתו של יהודה שהוא בחודש ניסן, אתה מוצא זכר לתשעה באב בליל הסדר.

ופי' רבי משה בדרך הגימטריא כמה חידושים נפלאים לאור האמור לעיל: 'מזל אב ארי בגימ' מזל ניסן טלה'. ונודע שהאריה הוא צד ימין דמרכבה עליונה, וצד ימין הוא ענין של חסדים. אע"פ

קול מבשר

היא, שהמשיח נהג בפקחות... נתאר לעצמו, למשל, שהוא היה בא עתה, כאשר יושבים כאן האושפיזין הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן יוסף ודוד. אה, אה, מתי עוד אפשר לחוש קדושה כה רבה? הרי זה ממש טעם גן עדן! נו, אז אם יבואו ויאמרו לנו שהמשיח בחוץ, הרי לא היינו יוצאים לקראתו, הרי היינו בוחרים להישאר בגן העדן, בחברת האושפיזין הקדושים. המשיח יודע זאת ועל כן אינו בא באותם זמנים..."

תלמידו, הרה"ק בעל שומר אמונים זצ"ל, הסביר: "הרבי ביקש להמחיש לנו את כוונת דברי המשנה: 'פה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא', וביקש ללמדנו שטובת נפשנו ותיקונה אינה תלויה כלל בביאת המשיח! עבודתנו היא הטירחא בערב שבת, כדי שיהיה לנו מה לאכול בשבת..." (עובדא דאהרן, פ"ה)

המליץ טוב הרה"צ ר' משה וואלפסון זצ"ל (אמונת עתיד) ואמר, קריאת פרשת היתר נדרים בימי בין המצרים מסוגל להתיר הנדר העליון, כהאי מעשה (ב"ב דף ע"ד) שרבב"ח שמע בת קול אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפיר לי את נדרי. ופרש"י שהקב"ה נשבע על הגלות ובעת רצון ה' יכול להפך את הנדר העליון אי לאו דהו' טעי דקאי על שבועת המבול. ובשעת קריאת פרשת ההיתר נדרים מסתמה מעוררים הרצון לבטל הנדר ויתפכו הימים לשמחה. ונזכה לגאולת עולמים ברחמים גדולים במהרה בימינו אכי"ר.

• • • • •

חודש ניסן הוא מכין ישועה לחודש האב. ולאחר שהירח בן יומו מרפא את הקרני פרה. 'שופר במילואו שין ויו פא ריש בגימ' ירח בן יומו קרני פרה'. כיון שהניסן גואל את חודש אב, ממילא מתרפא הקרני פרה, וכדעת רבי יוסי גם קרני פרה כשר, שהוא כבר רואה את אורו של משיח כבר היום.

עוד אמר רבי משה 'את פאת קדמה אלפים באמה בגימ' הללוהו בתקע שופר' שהרי באלו התיבות כלולים הן ירח בן יומו והן קרני פרה. ודווקא קדמה שהוא דגל מחנה יהודה החונים קדמה, והוא שולח ישועה לקרני פרה. ותיכף לאחריו כתוב על פאת נגב שהוא דגלו של שמעון. וכך למדנו דליכא מידי דלא רמיזא באוריתא.

• • • • •

בזמן הזה אליהו הנביא כותב את 'מסעות ישראל'

הרה"ק רבי יצחק מוורקא זצ"ל אמר (אהל יצחק, נדפס שנת תרע"ד; אות כ) בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זצ"ל: משה רבינו כתב את כל המסעות ישראל ונעשה מהם תורה. כן עכשיו בזמננו אליהו הנביא כותב כל המסעות והרפתקאות של כל אחד מישראל, וכשיבוא משיח במהרה בימינו, יהיה מזה ספר שנלמד ממנו.

◆

פעם ישב הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלוז'וב זצ"ל בסוכתו, מעוטר באנשי שלומו ואמר: "פלאי פלאות - חז"ל אומרים שהמשיח לא יבוא בשבתות ובימים טובים (עירובין מ"ג). כיצד ניתן להבין זאת? כלל ישראל מחכה למשיח, עיניו כלות מרוב צרות ויסורים ונסיונות נוראים והמשיח בוחר לו זמנים, ביום זה יבוא, וביום זה לא?!"

שקע הרבי בהרהורים, ולאחר רגעים ארוכים זקף את ראשו ואמר: "אבל האמת

שהאריה נראה לנו כחיה מפחידה אעפ"כ 'פני אריה אל הימין' במרכבת יחזקאל. וכ"כ בזה"ק שאין מרחם על בניו בכל החיות יותר מן האריה. אע"פ שהחסד שלו מוסתר, הוא נראה כמו חודש אב, חודש מפחיד, אך 'אכן אתה א"ל מסתתר', חסד א"ל מוסתר בו, כי באמת הוא חסד שהרי הוא נקרא חודש א"ב, א"ב כסדר רומז על החסד שאינו מהופך. ומה שנחבר בו הביהמ"ק בזה החודש, אין אנו מבינים את החסד, כי דב אורב הוא לי, אך ארי במסתרים, בפנימיות הכל אהבה וחסד. וכמ"ש רבי צדוק הכהן שזהו סודו דרשב"י שהוא משבט שמעון כשמו, ועל ידו יתוקן דגלו של שמעון.

קרני פרה רומז על הפירוד והגלות, והירח בן יומו דניסן מרפא אותו

והנה הניגון של קרני פרה שמזמרים כמו פזר, [אע"פ שבעלי קורא שלנו מנגנים כתלישא גדולה וקטנה] פזר ענייני גלות. וקרני פרה הוא סיבת הגלות, כמ"ש במשנה כל השופרות כשרים חוץ מקרני פרה, סתם שופר עניינו אחדות, בשנת היובל תשובו איש אל אחוזתו, תקע בשופר גדול ושא נס לקבץ גלויותנו. משא"כ קרני פרה שהוא גילדי גילדי ומתחזי כב' וג' שופרות, הרי שהוא ענין פירוד ושנאת חינוס. לכן 'קרני פרה' הוא סיבת הגלות. כי שנאת חינוס גרם לנו לגלות.

וכתב רבי צדוק הכהן 'מטות מסעי' היינו שמטות ישראל נסעו מ"ב נסיעות. והנה מטות מסעי בגימ' קרני פרה. וכן ירח בן יומו הוא חודש ניסן, שהרי כולו כקדושת ראש חודש, ראש חודש הוא ירח בן יומו, וחודש ניסן כל החודש הוא ירח בן יומו. וזה שאמרו שהירח בן יומו הוא משרת לקרני פרה, כי היום נראה שחודש אב הוא קשה ומופרך, חודש ניסן מכין לו גאולה והוא כולל אותו, מברכתו של יהודה אתה שומע ברכתו של שמעון, לכן 'ירח בן יומו בגימ' חודש האביב'. כי ירח בן יומו הוא

הזהירות מחטא הצילה אותם אף בגשמיות -
שלא נהרג אחד מהם במלחמה.

וכתב **'רבינו בחיי'** (ד"ה עבדיך) וז"ל: זה היה פלא עצום ומהניסים הגדולים שאירעו להם לישראל אירע להם כאן במלחמת מדין, שהיו (המדינים) עם רב כחול אשר על שפת הים, והרגו ישראל מהם, ושבו מהם אלפים ורבבות, והכתוב מעיד שלא חסר מישראל אחד במלחמה, זהו שאמר **'ולא נפקד ממנו איש'**, והנס הגדול הזה (אירע להם) לפי שהיו שלמים בזכות, והוא שדרשו חז"ל (שבת סד.) **'ולא נפקד ממנו איש - לדבר עבירה'**:

טעם נפלא שהיו לבני ראובן **'מקנה רב'**

"ומקנה רב היה לבני ראובן וגו' (לב, א). בש"ך עה"ת הביא דבר פלא - שמעתי שמה שהיה לראובן ריבוי המקנה יותר משאר אחיו, לפי שהוא מצא הדודאים (עי' רמב"ן ל, יד) והיה מראה להם למקנה והיו פרים ורבים, ובני גד חנו בחנייתו תימנה, והשאילו להם את הדודאים, ושבת שמעון היו גם כן שרויים בחנייתם, ולפי שהיה בידם עוון זמרי לא היו רוצים להשאילם הדודאים, ולזה בחרו להם ארץ סיחון, כי כוונתם להתרחק מהם, ופחדו שמא כשיבואו לארץ ישראל שמא יבוא גם כן הגורל של שמעון בשכונתם, ואוי לרשע אוי לשכנו, ונתייסר ממה שאירע לו מצד שכונתו של קרח. שפתי כהן:

ידידה לצורך עליה - גם המסעות שנפלו בהם
נחשב להם כמסע בדרך עלייתם

"אלה מסעי בני ישראל" (לג, א). כתב הרה"ק **'השפת אמת'** זי"ע (מסעי תרמ"ו) שבמספר מ"ב המסעות האמורות בפרשתן, נמנו גם המסעות שבהם היתה ידידה לבני ישראל, וכלשון המדרש (רבה כג, ג) המובא ברש"י בתחילת הפרשה (מסעי) **'כאן חששת את ראשך...'** וז"ל **השפ"א:** ונכתבו כל המסעות - להודיע לעם ה', כי כל עובד ה' לא יפול לבו עליו מכל הנפילות שיש לו. כי כך הוא המידה להיות עולה ויורד. ומכל מנוחה שהשיגו אחר איזה מלחמה התחיל מלחמה אחרת. וכן לעולם - ויסעו ויחנו, ויסעו ויחנו, כמ"ש (תהלים פד, ח, ועי' ברכות סד.) **'ילכו מחיל אל חיל'** - שאין להם מנוחה

"ונקרב את קרבן ה'... לכפר על נפשותינו לפני ה' (לא נ.) ובגמ' (שבת סד.) **'אמרו אם מידי עבירה יצאנו, מידי הרהור עבירה לא יצאנו'**. הקשה **החידושי הרי"ם** אם אכן נכשלו בהרהורים מדוע המתנינו עד עתה, ולא אמרו זאת מיד בשובם מן המלחמה. אלא, בתחילה היה נדמה להם שאין זה חטא כלל, כי מה בכך שהרהרו בליבם הרי לא בא הדבר לידי מעשה, אך לאחר פרשת הגעלת כלים - לטהרם מידי בליעת איסור, הבינו בעצמם שבליעה נחשבת כבעין, א"כ, אף עליהם לשוב ולבער מקרבם את הרהורי העבירה, ולטהר עצמם מבליעת האיסור בנפשם (ליקוטי הרי"ם בפרשת ד"ה עבדך).

"ויביאו אותו אל אהל מועד זכרון לבני ישראל לפני ה' (לא נד.) הקשה **ה'אור החיים** **הק'**, מדוע הפסיק והכניס זכרון לבני ישראל בין תיבות אהל מועד לתיבות לפני ה', ונראה מלשון הפסוק שבנ"י הם לפני ה', ובאמת ה'אהל מועד' הוא אשר לפני ה'. ותי' **האזה"ח**, עפ"י מה שאמרו חז"ל (שה"ש פסוק שיניך) שבמלחמה זו היו טחין רפש וטיט על פניהם כדי שלא יסתכלו בעבירה, לכן סמך מאמר **'לפני ה'** למאמר **'לבני ישראל'**. כי בני ישראל אלו ראויים להיות לפני ה'. כמאמר ר' אחאי בר יאשיה **'כל המפנה עצמו מן העבירה ולא עשה, אפילו הוא ישראל ראוי להעלות עולה ככהן גדול על גבי המזבח'**, והיה הדבר לזכרון - היינו שעצם המניעה מהעבירה תעמוד לזכרון לפני ה'.

ובתרגום יונתן (שם) **'ובכל דא חס לן למתלי עינן בן, ולא אסתכלון בחדא מנהון, דלא למחייבא בחדא מנהון ולא נמות במיתותא דמיתותן בה רשיעיא לעלמא דאתי, ודא יידכר לן ליום דינא רבא למכפרא על נפשתי קדם ה'.** פירוש שנזהרו מלהביט בהם אפילו בהבטה בעלמא, בכדי שלא יתחייבו מיתה, וזהירות זאת תעמוד להם לזכרון ולזכות ביום הדין הגדול והנורא לכפר להם על כל עוונותיהם.

לעובדי ה', שע"ז נבראו ללחום מלחמות ה'. וידע האדם שאף ירידותיו נכתבו ונחתמו בשמים, והכל בהשגחה פרטית, נמצא שבאמת אין זה כלל נפילה, אלא הרי הוא מהלך בדרך הישר והטוב לו, כי עצם הנפילה מוליכתו לתקומה ועליה.

"ואם יצא יצא הרוצח את גבול עיר מקלטו" (לה, כו). כ"ק אדמו"ר **ה"בית ישראל"** מגור צוק"ל היה מזכיר מדברי אביו **ה"אמרי אמת"** צוק"ל בפרשת מסעי (לה, כו): **"ואם יצא יצא הרוצח את גבול עיר מקלטו וגו' ואיתא בילקוט: "אפילו פסיעה אחת".** מה שבפסיעה אחת לא טובה עלול האדם להתחייב בנפשו, כל שכן במדה טובה מרובה, שע"י פסיעה אחת טובה (א גוטען טריט) יכולים לזכות בחיים. (מתוך גיליון דברי תורה ליונסעק מהרב בירנבוים מטו"מ תש"פ)

אי' מכ"ק אדמו"ר **ה"פני מנחם"** מגור צוק"ל בפרשת ענין הרוצח, ואם יצא יצא הרוצח את גבול עיר מקלטו (במדבר לה, כו), ובחז"ל (ספרי מסעי פ' קס) דרשו אפילו פסיעה אחת חוץ לתחום, ובגמרא (ב"ב כג:) בעי רבי ירמיה רגלו אחת בתוך נ' אמה ורגלו אחת חוץ לנ' אמה, ועל דא אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא. אאז"ל (האמרי אמת) הקשה (בפרשת מטות-מסעי תרצ"ט) למה אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא, ותירץ שכאשר באים זמנים קשים על האדם, העצה לזה להיות בשני הרגלים בפנים ולעסוק בתורה, ולא רגל אחת חוץ לתחום ורגל אחת בתוך התחום. יש הסתרות ומניעות, וקשה ללמוד ולהתגבר על היצר הרע, עכ"ז כאשר יושבים בבית המדרש בשני הרגלים בפנים, לימוד התורה ודיבוק חברים, מבלי אפילו פסיעה אחת בחוץ אז אפשר להתגבר על היצר הרע אפילו בזמנים אלו. אבל ברגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום 'על דא אפקוהו לרבי ירמיה מבי מדרשא'. שאין לדבר קיום באופן כזה, אלא בשני רגלים בפנים אז יש לזה קיום.

עובדות צדיקים

"לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה" וגו' (ל, ג). בשנת תרי"א הוציא הנסיך הרוסי ששלט בפולין, פקודה לפיה כל היהודים בפולין חייבים להחליף בגדיהם לבגדי גויים כשאר תושבי המדינה, ולקצץ זקנם ופיאותיהם, וכל העובר על הצו יאסר. השוטרים החלו לתפוס יהודים ולגלח זקנם ופיאותיהם בעל כרחם, ומי שסרב קיבל מכות ומהלומות, והובל למאסר. היו מגדולי ישראל בליטא שפסקו לקיים גזירת מלכות, מטעם פיקוח נפש. אמנם הגה"ק **רבי אברהם לאנדא מטשכנוב** זי"ע ציוה להכריז בבתי כנסיות ובתי מדרשות שזו גזירת שמד, לפי שכוונתם להעביר על הדת, ובשעת השמד הדין 'יהרג ואל יעבור' אפילו על שינוי שרוך הנעל (כדאיאת סנהדרין עד: באו אליו לומדי עירו בטענה, שהוא יחידי בפסק דינו. טען הרב, השמועה אומרת שגם הרה"ק בעל **החידושי הרי"ם** זי"ע פסק כך, ענו לו, האם בדיני נפשות מסתמכים על שמועה. הסכים שהצדק אתם, והחליט לנסוע לוארשה להתראות עם **החידושי הרי"ם**. הוא הזמין מרכבה והתכוון לצאת לדרך, באו בני ביתו ומקורביו, וטענו האם בזמן סכנה שכזה יסע הרב וישב בוארשה. נענה הרה"ק **מטשכנוב** ואמר: "מה הנכם חושבים, שאני נוסע להתיישב בוארשה". כשהגיע **לחידושי הרי"ם** שמח לקראתו והביא לו כסא, הרב סירב לשבת, ואמר, באתי לשמוע דעת מעכ"ת בענין הלבושים. נענה **החידושי הרי"ם** ואמר, דעתי ברורה שזו גזירת שמד, הגזירה נגזרה בהשפעת המשכילים, שרצונם להעביר על הדת כדי שהיהודים ידמו לגויים! עמדו שני גדולי ישראל ופלפלו בהלכות קידוש השם כשעתיים, ונפרדו. בדרכו לביתו שיבח הרה"ק את **החידושי הרי"ם** שדעתו דעת תורה. שאלוהו, אם כן מדוע סירב מעכ"ת לשבת **כשהחידושי הרי"ם** הביא כסא? נענה הרה"ק **מטשכנוב** ואמר: כיון שהוצאתי מפי "מה הנכם חושבים, שאני נוסע להתיישב בוארשה". והגם שכוונתי היתה שלא אתמהמה זמן רב בוארשה, אעפ"כ לא רציתי לעבור ולשנות מדברי. (בדידי היו עובדא (עמ' רכא))

"ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב" (לא ח). בכל מקום שבני ישראל השתמשו עם חרב, כתוב 'לפי חרב', שעיקר כוחם בכח

פינת יקרת

להנפש במלון שהיה שייך לזקני הרה"ח ר' יעקב שכטר ז"ל (בעיר נתניה). [הרבה גדולי ישראל היו באים למלון שלו. והיה מצויין בהכנסת אורחים ואמונת צדיקים ונדבת לב], והרה"ק **בעל לב שמחה** זצ"ל היה מסיים כל שנה בימים אלו מסכתות כמ"ש זקנו הק' בעל **חידושי הרי"ם** זצוק"ל לעשות סיומי מסכת באלו הימים, לעשות אחדות בין בני בכח התורה הק' בסעודה שנעשית לכבוד סיום מסכת לכבודה של תורה. והיה לומד בכל יום מסכת מסדר נשים שהיה לומד מאחר סעודת הצהרים של יום א' בחודש מנ"א (כמ') התחיל מס' יבמות, ולמד בסדר מסודר כמה דפים למשל ממתני' הראשונה במסכת עד משנה השניה, ואח"כ ה' הולך הלך ושוב, והיה נראה כמסכם ומסדר הדברים (וגם אז לא היה שוכח מלומר שלום אף לקטנים ומפליא הדבר שכשרוצים לגמור מסכת ביום א', יהיה המדות טובות לומר שלום עכ"פ למי ששאל בשלומו), ושוב חזר לתלמודו, והיה לומד והולך, בלילה בשעה 10:00 היה נכבד האור בחדרו, אבל השכים קום ללמוד, וגם למחר פארטאג'ס לפנות בוקר מצאו יושב ולומד. עד שבצהרים כבר היה סיום "סעודת מצוה" במלון כדן (לא היה סומך כמעט על סיום של אחרים שלא ידע אם למדו כהוגן, אבל בעצמו סיים כל יום) למחר היה כנ"ל על מס' כתובות וכן אח"כ נדרים, נזיר, וכו' זה סיפר לי אבי מורי שראה בעצמו. (גליון זבח תודה מהרה"ג ר' חיים שכטר שליט"א)

מובא מהח' **הרי"ם** זי"ע"א שאצל החסידים היו ענין להרבות בסיימים בתשעת הימים, ומבאר הענין, כדי להרבות אהבה ורעות, לתקן את החטא של שנאת חנם שגרם לחורבן. רמז נאה א' בספר **עטרת ישועה** - (ליקוטים, אות ל"ו), איתא בספה"ק אשר סמא"ל ר"ת ס'יום מ'סכת א'ין ל'עשות, אשר הס"מ אין מניח לעשות סיום מסכת, אבל יעקב אבינו התגבר עליו, וזהו **סל"ם** ר"ת ס'יום מ'סכת ל'עשות, שהוא למד ועשה סיום מסכתות. וזהו שדרשו ז"ל (ב"ר פס"ט אות ז') **ויקץ יעקב משנתו**, אל תקרי משנתו אלא **ממשנתו**, והיינו שעשה סיום משניות. וזהו "אכן י"ש ה' במקום הזה", י"ש דייקא, שכן בסיום המשניות המימרא האחרונה היא (עוקצין פ"ג, מ"ב) עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר להנחיל אוהבי יש.

בדרך צחות, מסופר מעשה בעם הארץ אחד שהיה עני ולא היה לו בשר כל השנה, ורק בתשעת הימים כשהצטרף לסעודה שעשו החסידים היו לו בשר לאכול. שנה אחת לא היה סיום מסכתא, נאנח אותו עם הארץ ואמר הגיעו זמנים כל כך קשים שאפילו בתשעת הימים אין בשר... אלו היו ההשגות של אותו כפרי:

.....

הנני בזה לספר סיפור שגרם לכמה אנשים הרבה אהבת תורה. ששמעתי מאבי מורי ורבי שליט"א שהיה נוכח בעצמו בזה. הרה"ק **בעל לב שמחה** זצוק"ל היה לפני הרבה שנים בא

.....

בהתלהבותו, ועל אתר החל אף הוא לומר תהלים ברגש ובלהב, ושניהם בכו ונאו לבם ופיהם להשי"ת, בתהלות דוד בן ישי, מבלי שהאחד ידע מדוע ועל מה בוכה רעהו. לאחר סיום תפילת ערבית,

והנה באחד השבתות, נכנס יהודי אחד לבית הכנסת, ורואה כיצד עומד יהודי אחר בבית הכנסת באחת הפינות, ואומר תהלים בדביקות, מתוך קירות לבו באופן כה מרגש עד שממש הדביק גם אותו

חרב, כתוב 'חרב' לבד. סיפר החפץ חיים זיע"א: בארץ גליציה היה מנהג בקרב יהודי המקום, שהיו מתאספים מדי שבת קודש לפני תפלת ערבית של מוצאי שבת, לאמירת תהלים בבית הכנסת,

ושבת שמה

.....

"שבת חזק"

יש מנהג לומר ג' פעמים חזק כשמוסיימים ספר מחמישה חומשי תורה. וכותב האליה רבה סימן תרסט (ס"ק יח), וז"ל: והחזון חוזר לומר אותו והקהל עונין אותו, רמז למושה רבינו, שג' פעמים חז"ק בגימטריא משה (מעגלי צדק לשמחת תורה).

"וכל פקודיו יחד לגמור חזק מתנים ואמץ כח" (זמירות לשבת). וכל פקודיו יחד לגמור. הקשה האדמו"ר רבי אברהם מלובלין זיע"א, (שבט מיהודה פרשת ויחי עיי"ש שמבאר בזה את סיום ספר בראשית ואת הפטרת ויחי), האין אפשר לגמור את כל הפקודים היינו המצוות, הרי ישנם מצוות עשה ומצוות לא תעשה שאינם שייכים בכל זמן. אמנם ההסבר הוא ע"פ המשך הדברים, חזק מתנים, שהוא התחזקות האדם בתשובה, שע"י יכול האדם ברגע אחד לגמור ולתקן את כל מה שקילקל, הן במצוות עשה והן במצוות לא תעשה ובאביזרייהו שלהם, והתיקון הוא בכח התורה. וזהו שאומרים בסיום כל ספר מחמישה חומשי תורה חזק חזק ונתחזק, דהיינו שכל אדם אומר לחבירו חזק חזק ואף שכל אחד בעצמו אין לו במה להתחזק, אבל ונתחזק כולנו יחד פרט בתוך כלל ישראל.

ובספר אמרי שמאי (דברים אות תקכ), מביא בשם הרה"ק רבי אהרן מטשערנוביל זיע"א, טעם לאמירה זו של המלה ונתחזק אחר אמירת ב' פעמים חזק: אם אדם מתחזק פעם אחרי פעם בוודאי יסייעו אותו מן השמים ויחזקו אותו וזה נתחזק שיהיה מתחזק מן השמים.

כי המצוה היא אהבה ורצון ודביקות ורגש הנפש, ובהופיע אור קדושת שבת ממילא כל חלקי הרע בטלין במציאות.

.....

אי' בתפארת שלמה במאמר שבת חזון וכ"כ הבית אהרן מקארלין שג' שבתות שבין המצרים עליהם כתיב 'דק לך שבת בעמק הבכא' והם יקרים וחשובים יותר מכל שבתות השנה, כיון שבימי החול אנו באבלות וצער ולית נהורא אלא דנפיק מו חשוכא. לזאת יש לשמוח בשבתות אלו מאד.

נשמור שבת קודש ובעיקר ע"י אחדות ישראל

באמרי נועם (מהרה"ק ר' מאיר הורוביץ זצוק"ל מדז"קוב זיע"א) "נחנו נעבור חלוצים" (לב, לב). ובמסורה כולנו בני איש אחד נחנו (בראשית מב, יא), נחנו פשענו ומרינו (איכה ג מב), עיין בבעל הטורים. יש לפרש לפי מה דאיתא בספרים 'נחנו פשענו ומרינו', היינו, שלא שמרנו שבת שהוא יום מנוחה, על ידי זה 'אתה לא סלחת', כי כל השומר שבת אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו (שבת קיח ע"ב). וזהו 'נחנו נעבור חלוצים', היינו, לתקן זאת ולשמור יום השבת. ותיבת 'חלוצים' רומז כמו שאומרים רצה והחליצנו כו' ביום השבת, כמבואר במדרש (ויר"ד לד טו). ועיקר הוא על ידי אחדות ישראל, כי שבת נקרא אחד, וישראל גוי אחד. על כן אמרו חז"ל (בר"ר יא ח) כנסת ישראל היא בן זוגך, שהוא אחד באחד יגשו (איוב מא ח), וזהו 'כולנו בני איש אחד נחנו', רומז על אחדות.

.....

כך תיכף ומיד כאילו נטלה ביד והייתה בריאה ושלימה לשמחת לבבם כאחת הנשים הבריאות (תפארת מרדכי אות עח).

העיר לובלין הזמן פרשת מסעי רבנו **החזון הקדוש מלובלין** זי"ע הסב פעם והתוועד עם תלמידיו הקדושים בשבוע של פרשת, והיה יושב ודורש את כל מ"ב המסעות שבפרשת מסעי, עד שהגיע לפסוק **"וייסעו מהר שפר ויחנו בחרדה"**, כאן עצר **החזון** ופנה אל תלמידיו ושאל אם יש בפי אחד מהם ביאור לפסוק זה, נענה הרה"ק **רבי צבי הירש מזידיטשוב** זי"ע ואמר אכן יש עמנו מה לומר על פסוק זה. הנה מצינו לחז"ל הק' שאברהם אבינו קראו **הר** כדאיתא במסכת פסחים (פח.) 'לא כאברהם שקראו **הר**'. ומצינו גם שיעקב אבינו מכונה **שפר** כמו שאמרו חז"ל במסכת בבא בתרא (נח.) **'שופריה** דיעקב מעין **שופריה** דאדם הראשון'. לגבי יצחק אבינו מצינו חרדה כמו שנאמר (בראשית כז לג.) 'ויחרד יצחק **חרדה** גדולה עד מאד'. והפירוש הוא כך במסכת שבת איתא שלעתיד לבוא יבוא הקב"ה לאברהם ויאמר לו בניך חטאו, ואברהם יאמר רבוננו של עולם יימחו על קדושת שמך. אחר יבוא אל יעקב ויאמר לו בניך חטאו, והוא משיבו גם כן יימחו על קדושת שמך. אמנם כשיבוא הקב"ה אל יצחק ויאמר לו בניך חטאו, ילמד יצחק אבינו זכות ויאמר: בני ולא בניך בשעה שהקדימו נעשה לנשמע קראת להם בני בכורי וכו' לאחר מכן יעמוד יצחק אבינו ויחשב את חשבון חייו של האדם כמה מתוכם נותר לו לחטוא ויסיים ויאמר להקב"ה כי מוכן הוא ליטול 'פלגא עלי ופלגא עלך'... לפי זה יש לפרש כך את הפסוק **ויסעו מהר, היינו אברהם. שפר היינו יעקב. ויחנו בחרדה, היינו יצחק אבינו.** שהוא זה שילמד זכות על כלל ישראל לעתיד לבוא.

"לבית אבתם... לקחו נחלתם" (לד יד). הוה עובדא במשמשו של הרה"ק **מראפשיץ** זי"ע שנגנבו לו הטלית ותפילין והגיע להתאונן בפני **הרבי מראפשיץ** אשר

בעל ההילולא הרי היה איש הלכה, עמד על קוצו של שו"ע בכל תוקף, לא לזוז כמלוא נימא מדבר הלכה, ומכיון שידע שחסידיו הרבים לא יאמרו תחנון ביום היארצייט שלו, כדרך החסידים, לכן בחר לו להסתלק בחודש ניסן, בזמן שאין אומרים תחנון ע"פ שו"ע, כדי שלא לבטל ח"ו אמירת תחנון מבני ישראל שלא ע"פ שו"ע.

נענה אחד מהם ואמר [לכאורה היה זה הרה"ק מגארליץ] שאין דבר זה נכון, כי כתוב בספרי המקובלים, שאין לצדיק רשות לבחור באיזה חודש להסתלק מן העולם, רק יכול לבחור באיזה יום בחודש, אך לא באיזה חודש.

אמר להם רבי שלמה שאם יכולים לבחור באיזה יום בחודש, הרי יכול הצדיק לבחור לעצמו להסתלק ביום ראש חודש וכך לא ימנע מבני ישראל מלומר תחנון.

ומה נפלא הדבר, שכל שלושת הצדיקים הללו שישבו באותו שלחן, נסתלקו ביום ר"ח! רבי שלמה מבאבוב נסתלק ביום ר"ח תמוז, רבי אהרן מקרייז נסתלק בר"ח אב, ורבי ברוך מגארליץ בר"ח אדר. ששלושתם היו מיו"ח של הרה"ק מצאנז ולא רצו למנוע מבני ישראל אמירת תחנון [גם האדמו"ר רבי שלמה השני מבאבוב נסתלק בר"ח אב זי"ע]. (אור לישרים מטו"מ תש"פ)

"ועבר צנה" (לד ד). סיפר לי חתן הרב **אבד"ק באגאד** נ"י כי לחותנו הנ"ל היה לו בת חולי הקדחת ודרש ברופאים לרפאותה וללא הועיל ונסע פעם אחת אל הרה"ק **מוה"ר מרדכי מנאדבורנא** זצ"ל על שבת קודש פרשת מסעי עם בתו החולנית הנ"ל ל"ע ולא יכל עוד לכנוס בערב שבת קודש אל הה"ק ז"ל ולהציע בקשתו ופתאום בשבת קודש אצל קריאת התורה שאל הרה"ק זצ"ל מי הוא זה האיש שיש לו בת חולי הקדחת יעלה נא שלישי. ונקרא לו **"ועבר צנה"** שילך לו הקדחת [כי קדחת הוא חולי שמרגישים בו קרירות גדול וצינה לשון קור כמו (משלי כב ה) 'צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם'], נגש הרב הנ"ל ועלה עליה הזאת וכן היה כי סר הקדחת אחר

פנה הלה אל היהודי ושאלו מה כואב לך ועל מה התפללת. ענה לו האיש יש לי בת שהגיעה לפרקה, ואין בידי כסף להוצאות נישואיה, והיא יושבת בבית ואין בידי להושיעה, וגם אם כל השבוע אני רואה הצרה כי אינני נמצא בבית, אבל בשבת קודש כשאני שב לביתי ונמצא כל השבת עם בני משפחתי, רואה אני את צרת הבת מול עיני, ואיני יודע מה לעשות יותר מאשר לומר פרקי תהלים ולהתחנן אל הבורא שיושיעני. כששמע השואל את דבריו, אמר לו שמעני אדוני, גם אני יש לי בן מוכשר וירא שמים, ואין בידי פרוטה לפורטה בשביל הוצאות החתונה, הבה איפה נשתדך בינינו. ואכן כך הוי, צאצאיהם נישאו, ונולדו להם ארבעה בנים גדולי ישראל, ה"ה **רבי יהודה הכהן זצ"ל** בעל ה"קונטרס הספקות", **רבי חיים הכהן זצ"ל**, **רבי אריה לייב הכהן הלר זצ"ל** בעל ה"קצות החושן" **"האבני מילואים"** ו**"שב שמעתתא"**, ואח נוסף **רבי מרדכי זצ"ל** ששימש ברבנות בעיר חודרוב. (גליון תהלתו בקהל חסידים שבועות תשע"ט)

"כל-דבר אשר-יבא באש תעבירו באש וטהר וגו' וכל אשר לא-יבא באש תעבירו במים" (לא כג). הרה"ק **רבי מנחם מנדל מרימינוב** זי"ע היה אומר שסגולה למחשבות רעות ללמוד פרשת 'הגעלת כלים'. מעשה בבחור שנכנס אל הרה"ק **מהר"א מבעלזא** זי"ע וקבל בפניו על מחשבות הטורדות אותו, אמר לו הרה"ק שסגולה כנגד מחשבות ללמוד בכל יום ב' דיבורים של **המהרש"א**. אחר זמן אמר הבחור שעצה זו צחצחה לו את מוחו (ואגב, בכדי ללמוד מהרש"א יש ללמוד תחילה את דברי הגמרא, ואין סגולה כתורה ואין שמירה כתורה):

"ויעל אהרן הכהן וגו' וימת שם וגו' בחדש החמישי באחד לחדש" (לג, לח). פעם אחת ביום כ"ה ניסן ביומא דהילולא דהגה"ק מצאנז כשנאספו הצדיקים מיוצאי חלציו, נתוועדו יחד בני הדברי חיים הרה"ק **רבי אהרן קרייזער רב** עם הרה"ק **רבי ברוך מגארליץ, ורבי שלמה מבאבוב** הנכד ישב עמם, ונדברו ביניהם כי

כדרכו בקודש ענהו במליצה ישרה ואמר לו איני מבין מפני מה הסער הגדול הזה, הרי התפילין אינם כלל שלך, הם תפילין של רש"י ושל רבינו תם. והטלית שהיה שם הרי היא 'טערקישע טלית' ובכלל לטורקים היא שייכת, וגם הבארדיטשובער סידור אינה שלך כי אם של הבארדיטשוב'ער, אם כן מה גבנו ממך, אך ורק את ה'תפילין בייטל' ששמך היה רקום עליו שהיתה ממילא מחוררת לגמרי, ועל זה אתה מקים תאניה ואניה. מה מאד עמקו דבריו הקדושים של אותו צדיק אך מה שמוטל עלינו ללמוד מהאי עובדא, שלפעמים אדם חש בעצמו ומתגאה ביחוסו הרם, באבותיו הקדושים, או בשאר מעלות טובות ואינו שם על לב שכל יחוס זה ומעלות אלו אינם שייכים לו כלל וכלל, ואין לו במה להתגאות בהם, כי הוא אינו כי אם הכלי קיבול לכל אותם מעלות טובות, והוא עצמו מלא חורים דהיינו בנפילותיו ונסיונותיו, ורק אלו הם שלו ועל ידיהם יכול הוא להתרומם ושמו גם נקראת עליהם: (מפי מגידים וסופרים)

"ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה... לבני דדיהן לנשים" (לו יא). מסופר על אשת הג"ר שאול מאמסטרדם זצ"ל, שנתפרסמה בנעוריה בחכמתה ובגאונותיה, והיתה לומדת הרבה, ואחר נישואיה הפסיקה לימודיה מחמת עול טיפול בילדיה, ושאלו אותה על כך. השיבה ואמרה: בנות צלפחד נמנו בכל פעם לפי סדר חכמתן, ובסוף פרשת

מסעי (במדבר לו, יא) נמנו לפי תולדותיהן, היינו לפי הגיל, ומדוע, אלא כוין שנתחתנו שוב אינו תופס מקום חכמתן, כי 'אידישע מאמע' היא זאת שעסוקה בטיפול עם ילדיה ולא לפי רוב חכמתה. (ארון העדות, ח"ב עמ' קנד)

סיפור לשבת

וימסרו מאלפי ישראל וגו' (לא, ה). אחד מתלמידיו הנלהבים של הרבי ר' אלימלך מליזענסק היה הגה"צ רבי דוד שיף אבד"ק קריפטש, אשר היה מצאצאי הגאון הגדול הנודע, המהר"ם שיף. מלבד גאונותו, היה גם צדיק נסתר ובעל מדריגה רמה. ולאחר הסתלקות רבי אלימלך נסע אל ה"חווה" מלובלין. ה"חווה" מלובלין, הפליג בשבחו של רבי דוד עד לאחת, והעיד, כי מאירה בו נשמתו של האמורא הקדוש, רבי יעקב בר אידי. בסעודת הנישואין של אחד מבניו של רבי ר' אלימלך, הוכרז בשמו ובנוכחותו - ולפי גירסא אחרת הכריז זאת הרבי אלימלך בעצמו - כי מי שטרם תיקן חטאות נעוריו, בל ירקוד בשמחה זו. מיד קם רבי דוד דנן על רגליו ואמר: "ומי שלא נכשל כלל בחטאות נעורים, פשיטא שמותר לו לרקוד!" והחל לרקוד שמחה של מצוה. אמנם מלבד גילוי אקראי אחד פעמיים זה, הצניע רבי דוד לכת כל ימיו וכיסה על מדרגותיו העילאיות

בענווה עצומה. פעם, הגיע הרה"ק מאפטא בעל ה"אוהב ישראל" להתאכסן במעונו בקריפטש, ורבי דוד ערך לכבודו סעודה גדולה, אשר עוד כמה מגדולי הדור הופיעו להסב בה. באמצע הסעודה פתח הצדיק האורח מאפטא להשמיע דברי תורה, והחל בפסוק מפרשת אותו השבוע, אשר היתה פרשת מטות וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה וגו'. והקשה האוהב ישראל: הכתוב אומר 'וימסרו' משמע בעל כורחם, האיך יתכן שהקב"ה מצווה לצאת למלחמה על מדין, וחלוצי הצבא מסרבים ללכת מעצמם, עד כי יש צורך למוסרם בעל כורחם? אלא - תירץ הרה"ק מאפטא - תורתנו הקדושה נצחית היא, ויש והדברים הכתובים בה רומזים לעתיד לבוא. אף פסוק זה, רומז לאחרית הימים, עת יופיע ויתגלה משיח צדקנו במהרה בימינו. או אז יהיו רבים מן הצדיקים שבדור, השרידים אשר ה' קורא, בטוחים ברוב ענוותנותם, כי אינם ראויים לצאת ולהקביל את פני קדשו של משיח, והם יטמינו את עצמם מרוב בושח במעורות צורים ובנקיקי סלעים. בעת ההיא, תופיע רוח ה' על צדיקי הדור והוא ישלח דברו בפיהם, לגלות איש על רעהו את מדרגתו ואת מעלותיו, כי צדיק וירא שמים הוא וכי ראוי הוא להקביל פני משיח צדקנו. זהו שהכתוב אומר 'וימסרו מאלפי ישראל', אל תקרי 'מאלפי' אלא 'מאלופי', כלומר, הצדיקים ילשינו וימסרו איש רעהו באזני משיח לאמור: "צדיק תמים הוא זה, ירא אלקים וסר מרע... סיים הרה"ק מאפטא את דבריו בהרמת קול: אף אנחנו - בבוא משיח

יומא דהילולא

א' מנחם אב (ה'תרס"ג)
יומא דהילולא קדישא

של הרה"ק רבי אהרן [מקרייז] זיע"א
בן הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א

היה בן רביעי לאביו הדברי חיים זיע"א. כשנולד הגה"ק מקרייז, שלח רבינו מצאנז לשאול את רבו הגה"ק מראפשיץ איזה שם לקרוא לו, והשיב, אהרן, וכן עשה. אחר כך כתב רבינו מצאנז לחמיו הגה"ק הברוך טעם זי"ע שנולד לו בן וקרא שמו בישראל אהרן. הברוך טעם ידע שאין במשפחת אבותיו שם כזה והקפיד שיקראו הבנים בשמות של המשפחה כנהוג, השיבו במכתב: וכי ממשפחת גרים אתה שאתה נותן שם מהחומש. כשנסתלק הגה"ק מקרייז אחרי יותר משבעים שנה בר"ח אב, יומא דהילולא של אהרן הכהן, נתגלה לעין כל רוח קדשו של הגה"ק מראפשיץ בקריאת שמו, כי כפי הנראה היה לו ניצוץ מנשמתו.

.....

סיפר החסיד ר' משה דוד שטרומ ע"ה מטארנא - לונדון שפעם היו שני רבנים אצל הרה"ק מצאנז זי"ע, ואמר להם: "אם אתם רוצים לשמוע איך למד רשב"י את ה"זוהר" הק' עם תלמידיו, באיזה קול? ובאיזה נוסח? ובאיזה כוונות? קומו ובואו עימי!! והלכו אחר הרה"ק מצאנז, ונעמדו יחד מאחורי החלון של הרה"ק מהר"א אב"ד צאנז, ושמעו היאך שלומד "תקוני זוהר"!

.....

סיפר הגה"ק מקלויזנבורג זצ"ל: סיפר הגה"ק רבי אברהם יהושע פריינד, אבד"ק נאסויד זי"ע, שפ"א בהיותו בצוותא חדא עם הגה"ק רבי אהרן האלבערשטאם זי"ע אבד"ק צאנז

השי"ת - שלא כדרך הטבע - הרפואה היא נצחית ולפיכך הפ' רפויה כי אינו צריך לחשוש שוב שיחלה פעם נוספת, והדברים מאירים ושמחים.

.....

רבו הק' העיד עליו: "שבכל שבת ושבת בקבלת שבת היה מנגן ניגונים חדשים ששמע וקיבל ממלאכי השרת".

.....

רבינו היה מצטט מה ששמע מרבו האלקי מרן הבעש"ט זי"ע בלשון המדוברת שאינו מבין ומתפלא כיצד העין של האדם שנוצרה ממעט טיט ומים, מסתירה הימנו מלראות מראות שהוא צריך לראותן, והלזאת יקרא עין, בשעה שדברים פעוטים ופחותים מונעים אותה מראיה!

.....

אמר בלשון קדשו, כי בדורות הקודמים היה ראשי תיבות של חכמה - ח'ילו מ'פניו כ'ל ה'ארץ, ועכשיו בדורות הללו הרי בעוה"ר הראשי תיבות הן: "כ"י מ'לאה ה'ארץ ח'מס", והוא רחום יכפר עון ולא ישחית.

.....

רבינו קובע בהחלטיות כי ישראל עצמם הם הם תפילין דמארי עלמא, וכך מפרש הוא את מאמרם ז"ל (ברכות ו, א) תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו, על איזה קלף כתובים פרשיות התפילין של הקב"ה, והתשובה היא: בהו על - גופם של ישראל, כך שראויים הם לאותו כתוב: ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ (דברי הימים א יז, כא) משום שהם קלף הכתיבה של פרשיות התפילין דמארי עלמא.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

א' מנחם אב (ה'תקנ"ג)
יומא דהילולא קדישא

של הרה"ק רבי חיים זיע"א בן הרה"ק
צבי הירש מקראסנא זיע"א

בין ששים הגבורים שהיו לאור שבעת הימים רבינו הבעש"ט הק' זי"ע נמנה הרה"ק.

◆

עליו הועד: "שלא הגביה ריסי עיניו לראות בדבר שלא תהיה לו מזה ענין לעבודת השי"ת".

.....

רשם בכתי"ק: "פרנסה בגימטריא נשמה, כי במקום שיש פרנסת הגוף, יש פרנסת הנפש", כלומר, רק כשיסורו הדאגות מצרכיהם הגשמיים, יוכלו ישראל קדושים להתעלות בעבודת השי"ת.

.....

ידוע ומפורסם שהבעש"ט הק' היה מבקר בביתו, וכן מובא כי התבטא עליו ששורש נשמתו נאצל מהיכל הרפואה ולא אחת היה מזמין אותו להמשיך רפואה על חולים, ועל כך מסופר כי רבינו אמר שענין הרפואה נזכר בתורה בשני פסוקים. בפרשת בשלח נאמר: אני ה' רופאך (שמות טו, כו), ואילו בפרשת משפטים נאמר: ורפוא ירפא (שם כא, יט), וההבדל ביניהם הוא, כי בעוד שבפסוק: ורפוא ירפא האות פ' היא דגושה, הרי בפסוק: אני ה' רופאך הפ' היא רפויה, ללמדך כי רפואת בשר ודם - ורפוא ירפא (עי' רש"י שם: מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות) אין הרפואה בקביעות, כי המחלה עלולה לחזור שנית, ולכן יש בפ' דגש, שזקוקים לרחמים מרובים שלא יזדקק לרפואה נוספת, הרי ברפואת

ב' פעמים כתוב "אחר" בעקידה, "אחר" הדברים האלה, והנה איל "אחר" נאחז וגו', וז"ש מרדכי שההצלה תעמוד משורש זכיות אלו "עקידת יצחק ואילו של יצחק".

• • • • •

"תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי" (תהלים), שאני בשעה שאומר דברי מוסר אין אני שונא אותם בעצמם, רק תכלית שנאה אני שונא - דהיינו המעשים רעים שהמה עושים, ולא אותם, והמה לאויבים הי' לי - שנעשים לי שונאים שסוברים שאנכי שונא אותם ע"כ אני אומר להם דברי מוסר ודפח"ח.

• • • • •

על פטירתו המופלאה מסופר כי בערב שבת ראש חודש מנחם אב שנת תרס"ג, שהיה היום האחרון לחייו. למד מתוך ספר הזוהר על סדר פטירת אהרן הכהן, שחל בראש חודש אב, כשהחלה הגסיסה עמדו סביבו בני ביתו, ולפתע התעורר וביקש לגשת למקוה לטבילה, אך בני הבית לא הניחוהו, אולם הוא צעק ודרש בתוקף שרצונו לטבול, משמשו תמך בו בדרכו והרה"ק רבי אהרן ירד וטבל, וכשעלה אחז משמשו בידו לתמוך בו, ורבי אהרן ירד וטבל שוב מאחר שהמשמש נגע בו. לאחר מכן הלך לבית שבו התגורר אביו, שם דרה אז אחותו הרבנית מרת נחמה, ונשק את כל קירות הבית, ובצאתו נפרד מאחותו באמרו "שיק מיט מיר א גריס צום טאטן"! [שלחי עמי פריסת שלום לאבינו]. כאשר שב לביתו הניח תפילין, ולפניות ערב התפלל מנחה וקבלת שבת בהתלהבות רבה, ואח"כ קידש על היין על מיטתו ושמעו בבהירות כל הקידוש ולאחר הקידוש השיב את נשמתו ליצרו. לפי מסורת חסידים, העלה הרה"ק רבי אהרן באותו יום פטירתו באש את כל כתביו. נסתלק בשבת ר"ח אב תרס"ג בגיל ע"ז, ונטמן באוהל אביו.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

זקיננו רבינו הד"ח, נפגש בדודו הרב מקרייז ושח אתו. בינתיים הביט הקדושת ציון על השעון, שאלוהו דודו, מדוע מעניין לכם לדעת השעה, השיב שחושש פן יאחר את זמן הקבוע לנסיעת הרכבת השיב לו דודו, אל תיראו. מנהל הקרון יהא לו דרך ארץ מפניכם, וסיפר לו כי פעם בהיותו אצל אביו הרה"ק בצאנז, הביט בתוך השיחה על השעון ואמר לאביו כי ברצונו להשיג הרכבת בעתה יען שהיא נוסעת רק פעם אחת ליום. ענה אביו, אל תדאג, מנהיג הקרון יהא לו דרך ארץ עבורך. ועיכב אותו בשיחתו עוד שעה ולבסוף נפרד מאתו. בהגיעו לתחנת הרכבת מצא שהתאחרה לשעה. השיב לפניו בבדיחותא, בשלמא בתקופה ההיא היה להקטר דרך ארץ יען הכל הודו כי הרביים הצדיקים גדולים ואמתיים המה אבל בזמנינו? גם הנהג לא יהא לו דרך ארץ עבורם. חיך הרב מקרייז ואמר, אעפ"כ אין לכם למהר, ודיברו עוד חצי שעה, והרכבת התאחרה!.

• • • • •

מאמרותיו.

שפתי דעת ומוסר השכל אמר הרה"ק רבי אהרן מקרייז זיע"א (בנו של הדברי חיים מצאנז זיע"א). בענין תאות ממון: יש לשאול מדוע קובעת הגמרא (ב"ק צז.) "ואיזהו מטבע של אברהם אבינו? זקן וזקנה מצד אחד, ובחור ובתולה מצד אחר"? אלא יפה כיוונו חז"ל שכל תאוותיו של אדם מכשמשקין בטלות ועוברות, חוץ מתאות ממון שנשארת אצלו כל ימיו. לכן אמרו שחרות היה על המטבע של אברהם מצד אחד בחור ובתולה ומצד השני זקן וזקנה, לומר לך שלא רק בעת שהוא בחור וצעיר, אלא גם לעת זקנה תאב האדם למטבע.

• • • • •

הרה"ק מהר"ם מראזודוב זי"ע שיבח דברי הרה"ק מוהר"א מקרייז - צאנז זי"ע, על מה שאמר מרדכי הצדיק לאסתר המלכה רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר, על איזה "אחר" נתכוון, ואמר שמצינו

יצ"ו, הנקרא קרייז רב, והיה יחד אצל פאנטען בלע"ז, ה"ה מקום שיוצא משם תדיר מים מן הדדין לתוך בריכה גדולה, ועושין זאת לפני הבית, והמים שבתוך הבריכה הולך ויוצא לתוך היאור. ואמר הקרייז רב, שמה טוב היה אם היה באפשר לבשל דגים על סעודת ר"ח ויהי כאשר כילה לדבר זאת הרים את יד קדשו ותחבו אל תוך הבריכה והוציא משם דג כשר והיה הדבר לפלא גדול, כי בתוך אותה בריכה לא היו דגים מעולם, ורק לכבודו של הגה"ק נזדמן ובא לשם דג כשר הלזה.

• • • • •

סיפר הרה"צ ר' זושא'לע מטשערנאביל זצ"ל ששמע מפ"ק זקיננו הרה"ק רבי ישעי' מטשחוב זי"ע הי"ד, שסיפר שהיה פעם אצל אחיו הרה"ק רבי אהרן אבד"ק צאנז, והיה ערש"ק ולא היו דגים, ובצאנז היה שם נהר. ושתי שעות קודם הזמן אמר הרה"צ רבי אהרן לאחיו הרה"צ רבי ישעי', קום לאמיר גיין צום טייך, והלכו עד שעמדו במקום אחד, והרה"ק רבי אהרן סגר עיניו והתפלל ותיכף ומיד קפץ דג מן המים לרגליו, והיה לפלא.

• • • • •

בס' מהרש"ם פר' מקץ עה"פ וטבוח טבח כ' וז'ל ושמעתי מכ"ק ש"ב הרה"ק ר' אהרן אבד"ק צאנז זצ"ל שבא אצלו חסיד על שבת קודש, ואכל אצל בעה"ב שם, והיה הרה"ק בתרעומת עליו, ואמר לו להתפלל ביכולתו להתפלל בכל מקום בביהכנ"ס שרוצה כי בכל ביהכנ"ס מתפללין, אבל לאכול רוצה שכל חסיד שבא אצלו יאכל בשלחנו ולא אצל אחרים, כי צריך לאכול עם רבו וחסידים ביחד, כי זה דבר גדול לקדושת ישראל באכילה ושתי' לשם שמים כדי לידע שביכולתו לעבוד את השי"ת ע"י אכילה ושתי' ג"כ, ולא ע"י תורה ותפלה בלבד, וזה דרך החסידות מרבותינו הק' זצללה"ה עכ"ל.

• • • • •

סיפר הרה"ק בעל "קדושת ציון" מבאבוב זצ"ל הי"ד: כי בהיותו פעם בצאנז על ציון

א' מנחם אב (ה'תש"ס)
יומא דהילולא קדישא של האדמו"ר
מבאבוב הרה"ק רבי שלמה זיע"א
בן הרה"ק רבי בן ציון זיע"א

כידוע שהיה אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. באופן מופלא.

• • • • •

במאמרי סוכות כתב רבי שלמה לפרש הפסוק 'נתת שמחה בלבי מאת דגנם ותירושם רבו'. ע"פ מש"כ בספר מלאכת מחשבת [הגאון רבי משה חפץ, לפני ש' שנה ויותר] עה"פ 'מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל' מי שעובד ומרוויח לחמו, יושן במתיקות, השובע לעשיר איננו מניח לו לישון, השובע של העשיר, מלבד מה שאין העשיר יכול לישון שזה מבין כל אדם ואי"צ חכמת שלמה לזה, הרי גם איננו מניח לישון לזה השכן העובד. שאינו יכול לסבול שיש לעשיר עשירות מופלגת. אך אנו יודעים שיהודי צריך להתנחך בעין טובה, לאהוב מאד שהשני יצליח, ויש כמה טעמים בדבר.

אחד מהטעמים למדנו כאן, טעם פשוט ביותר, כדי שתוכל לישון בלילה תשמח בהצלחת האחרים, שאל"כ לא תוכל לישון... תרופה טבעית לנדודי שינה לפרגן לכולם. וזה שאמר דוד המלך בעינו הטובה, נתת שמחה בלבי מאת דגנם ותירושם רבו, לא מדובר שם באותו פרק מאוהבי דוד, אלא מהלוחמים איתו, ואעפ"כ הוא שמח בלבם באמת כשהקב"ה נתן להם דגן ותירוש, וזה שהמשיך הפסוק 'בשלום יחדיו אשכבה ואישן', כיון שאני שמח בהצלחתם הריני יכול להרדם בנחת ובשקט. דוד המלך לא יתכן שיהיו לו נדודי שינה, שהרי הוא כבר צריך לקום לפני חצות לילה לעבודתו, יש לו סך הכל רגעים ספורים במסתו, מי שצריך לקום חצות מוכרח שיהיה לו עין טובה ויוכל להרדם בזריזות ולקום בזריזות. כי אתה ה' לבדד לבטח תושיבני. הריני בדד

בעולמי, מה אכפת לי שיש שפע לאחרים. על אחת כמה וכמה כשאדם מבין שהוא ושכנו אחד, כל ישראל גוף אחד כמבואר בספר החינוך, אזי אין לו שום צער כשיש לחבירו שפע רב, כמו שלא תצטער יד ימין כשיש שפע ליד שמאל, וכן להיפך.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ג' מנחם אב (ה'ת"ח)
יומא דהילולא קדישא
של הגה"ק רבי שמשון
[מאוסטרופול] הי"ד [נעקד על
קידוש ה' בגזרת ת"ח ת"ט], זיע"א
בן הרה"ק רבי פסח זיע"א

רבי שמשון היה המגיד מישרים בעירו אוסטרופוליא, פעם אחת נכנס לבית הכנסת בערב יוה"כ לפני כל נדרי, ודרש קל וחומר לזכות את ישראל, חז"ל אמרו עה"פ 'אלה מועדי ה' אשר תקראו אתם במועדם', אל תקרי אותם אלא אתם, וכך כתוב ג' פעמים, ללמד שאם בית דין קידשו החודש לא ביום הנכון, אפילו בשגגה, או במזיד, או שהטעו אותם, הרי זה מקודש. וא"כ יש ללמוד ק"ו, ומה כאן שכתוב אתם, וקרינן אותם, יכולים לדרוש ג' פעמים כך. על אחת כמה וכמה כשכתוב ממש 'אתם', בנים אתם לה' אלקיכם, בוודאי יכולים לדרוש בנים אתם אפילו מוטעים אפילו שוגגים ואפילו מזידין, כי לא ידח ממנו נדח.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ד' מנחם אב (ה'ש"ף)
יומא דהילולא קדישא של הגה"ק
רבי מנחם עזריה מפאנו זיע"א
בן רבי יצחק ברכיה זיע"א

כתב החיד"א בשם הגדולים בשם הר"י לומברוזור [שחיבר פירוש על איוב] שהיה לרבו רמ"ע מפאנו מגיד מן השמים, פעם

אחת היה אצלו כשקם בחצות לעסוק בתורה וישב בחדרו, ולפתע שמע קול מבהיל שדיבר עם רבו הרמ"ע, וברח מן הבית מרוב פחד, כל עוד נשמתו בו. נסתלק מרוב דביקות בה', תהי אחריתי כמוהו.

הרמ"ע מפאנו הוא תלמיד מהר"י סרוג תלמיד האריז"ל, שגילה סודות שלא גילה מהרח"ו. והיה גדול מופלג בכל חלקי התורה, חיבר עשרה מאמרות ועוד ספרי קודש.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ד' מנחם אב (ה'תש"א)
יומא דהילולא קדישא
של בעל ה"קדושת ציון" מבאבוב
הרה"ק רבי בן ציון הי"ד זיע"א
בן הרה"ק רבי שלמה זיע"א

פעם אחת אמר הרה"ק רבי בן ציון זיע"א, שהיצר הרע בכה בבית דין של מעלה שכשהוא בא לפתות יהודי לעבירה הוא דוחה אותו מיד ואינו רוצה לשמוע בקולו, כי הוא שומע שזה דברי היצר הרע, וזה לבד עושה לו סלידה ודחיה, כי נקרא 'רע'. החליטו בית דין לקרוא לו בשם 'בעל דבר' ולא 'רע'. לאחר זמן בכה שגם זה לא טוב, שהיהודי אומר לו 'לאו בעל דברים דידי את'. מה עשו בבית דין, נתנו לו שם חדש 'בזמנים שלנו השתנו הדברים', ואין צריך ללכת בדרכי אבות שלפנינו. ובזה השם הוא מאד מאד מצליח עד היום הזה... וזה שהתפלל דוד המלך 'אתה ה' תשמרם מן הדור זו לעולם', 'הדור זו' הוא השם החדש של היצר הרע. הדור זו, בימים שלנו צריך להתנהג אחרת.

• • • • •

פעם אחת אמר לאחד מהבחורים בישיבה שהיה יתום, בחור מוכשר היה ומומחה גדול בציור, האלמנה בקשה

מהרבי שילך הבחור ללמוד אומנות הציור אולי יהיה לה פרנסה מזה. ואמר לה הרבי, בעולם קוראים למי שהוא מוכשר, שיש לו ידיים של זהב וראש ברזל, אולי נאמר הפוך ידיים של ברזל וראש של זהב? אלא שהברזל נעשה חלודה אם הוא עומד זמן רב, משא"כ הזהב נשאר זהב תמיד. הנה הבחור הצעיר יושב בישיבה ומשתמש עם הראש ברזל ולומד בבא קמא וב"ה עולה מדרגא לדרגא במעלות התורה, הידיים הם של זהב, הם לא יחלדו אם לא ילך עתה ללמוד אומנות, אולי בגיל חמישים ישתמש בהם, בינתיים אינם מתקלקלים, לעומת זאת אם נהפוך ונקחנו כעת ללמוד אומנות, הרי הראש שהוא כמו ברזל, אם לא ישתמש בהם בצעירותו, ימלאו חלודה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ד' מנחם אב (ה'תשע"ג)

יומא דהילולא קדישא

של האדמו"ר מלעלוב - ירושלים

הרה"ק רבי שמעון נתן נטע זיע"א

בן הרה"ק רבי יעקב יצחק זיע"א

בשיחות קדשו אי': שמענו ממחור הרה"ח רי"מ סופר שליט"א בשם הגה"צ רא"ח ברים זצ"ל שאמר בשם ספרי הקדמונים, בהא דאמרז"ל (שבת יב). 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא' נוטריקון מאמר הכתוב 'משה ידבר והאלוקים יענו בקול' משה - ר"ת, שבת היא מלזעוק, בקול - ר"ת ורפואה קרובה לבא. וזה הרמז בפסוק 'משה ידבר' - כשיהודי מברך את חברו ב'שבת היא מלזעוק' והאלוקים יענו - הקב"ה עונה אחריו, 'בקול' ורפואה קרובה לבא. ושולח דברו לרפאות את החולה מחליו.

• • • • •

עוד משיחות קדשו: שכרו הרבה מאד על פי פעלו. הרה"ק מאפטא זיע"א הקשה:

מתחילה אמר 'שכרו הרבה מאד' משמע שיקבל שכר בלתי מוגבל, ואח"כ אמר 'על פי פעלו' שמשמע שהשכר מוגבל לפי הפעולה, ופירש, שהכונה לאיש ישראל שישמור שבת כהלכתו, הוא יקבל שכר מרובה מאד, ומהו השכר, על פי, כלומר, מה שיוציא מפיו, פעלו, יעשה הקב"ה. ויש לציין לזה דברי המדרש (שמו"ר פכ"ה) בעת שאדם שומר את השבת גוזר גזירה והקב"ה מקיימה שנאמר (ישעיהו נח) אם תשיב משבת רגלך, מה כתיב אחריו אז תתענג על ה', כמה דתימא (תהלים לז) והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך.

• • • • •

בשבת זו יש להתחזק בעבודת ה' ביתר שאת

ובכדי לנצל שבת זו כראוי וכיאות יש לשים לב להתחזק ביתר שאת וביתר עוז, בלימוד התורה הקדושה בהתמדה וביגיעה, ובעבודה שבלב זו תפילה בכח ובכוונה הראויה, להתרומם לעבודת השי"ת בכל לב ונפש. כי ביום קדוש זה נמשך כח מיוחד מלעילא לכל הבא לטהר ולהמיט על שכמו עול מלכות שמים שלימה, וכאשר יתאזר כ"א כפי יכולתו להוסיף בעבודה, בודאי יגיע אליו אור ה' ויוכל לעלות מעלה אחר מעלה, וביותר יש לשים לב ולהתחזק שלא לדבר בשעת התפלה וקריאת התורה, שעון זה מן החמורות הוא, כמובא בשו"ע ובספרי הקודש.

להוסיף בלימוד התורה ושמירת הדיבור קודם התפלה ולא בשעת התפלה בלבד יש לאסור הדיבור אלא אף בשעה שקודם התפלה - מן הראוי להמנע מלדבר דיבורים בטלים, כמו שכתב הרה"ק בעל הבית אהרן זיע"א בסדר היום שלו (בית אהרן ד טו"א) 'בקומו משנתו לא ידבר שום דיבור אם לא בהכרח קודם ברכת השחר וברכת התורה'. דיינו, שאף אם נצרך לדבר, יעשה זאת בתכלית הקיצור ולא יאריך יותר מן ההכרח ממש, אבל ח"ו לא יפספס בדיבורים בעלמא, כאותם הנכנסים לבית המדרש ועד שהציבור מתחיל להתפלל מסתובבים אנה ואנה, מקהילים קהילות לדבר דיבורי סרק והבל, ומבלבלים את מחשבותיהם

בשטותים ודברי הבאי. וכבר אמרו חז"ל: 'חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפלה', כדי להכין את לבם ומוחם לקראת התפלה, כי ההתבוננות וישוב הדעת מכינים את הלב והמח שלא לעמוד בתפלה מתוך בלבול וטשטוש, ועל כן כשבאים לבית המדרש לפני התפלה צריך להזהר להתיישב תיכף ללמוד דף גמרא כמובא בספה"ק שלימוד הגמרא היא העצה המועילה ביותר שיהיה המח זך וברור לכונת התפלה, ומי שקשה לו הלימוד יעורר את לבו באמירת תהילים או זוהר הק' ועי"ז יכין את עצמו לקראת אלוקיו ותהיה תפלתו שגורה בפיו ולבו כראוי. ויש לדון ק"ו, אם בצרכי הגוף נפסק בשו"ע שאסור לאכול קודם התפלה, אם לא בהיתר מוכרח ביותר, ק"ו לצרכי הנשמה שיש איסור לזון את הנשמה במזון גשמי מיותר קודם התפילה, שהרי כח הדיבור הוא חלק מנשמת האדם כמו שפירש תרגום אונקלוס (בראשית ב ז) ויהי האדם לנפש חיה - והות באדם לרוח ממללא, כלומר, שהדיבור הוא הכח הפועל את נפש האדם ונשמתו שהיא חלק אלוך ממעל, ע"כ בודאי שיש להימנע כמה שאפשר מלדבר דיבורים בטלים קודם התפלה. ומן המותר לציין שבהכנה ראויה קודם התפלה נראית התפלה מרוממת ביותר הן בכוונת הלב לפירוש המילות והן בהתלהבות ושלחבת הקודש, ורמזנו בזה בדברי שירתו של האבן עזרא "אקוד על אפי ואפרוש לך כפי" - כשמכניס את המח והלב לתפלה בפרישת כפיים, דיינו בלימוד התורה והתעוררות הנפש באמירת תהילים אז 'עת כי אפתח פי בנשמת כל חי' ה'נשמת' יש לו פנים אחרות לגמרי, שאינו דומה כלל תפלה שקדמה לה הכנה נפשית, לתפלה שלא קדמה לה הכנה זו. ובאמת שביום השב"ק כולו יש להמנע מכל דיבור של חול ולא דוקא קודם התפלה כמו שדרשו חז"ל (שבת קיג): עה"פ (ישעיה נח ג) "ממצוא חפצך" - שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול. והיו צדיקים מדורות העבר שלא דיברו בכלל במשך יום השבת, רק דבר ההכרח ממש וגם זה בלשון הקודש ולא בלשון המדוברת,

וכל זה כדי לקצר הדיבור ככל שאפשר. וכאמור, בשב"ק זו נקבל ע"ע לכה"פ שלא לדבר קודם התפלה, שבזה טמון ענין סגולי מיוחד לכוונת התעוררות הלב לתפלה, וכל שכן בשעת התפלה עצמה שהיא הלכה פסוקה בשו"ע ועון גדול מנשוא.

והנה איתא בספה"ק שהשבת נקראת 'מקרא קודש', כלומר, יום השבת שקודם היום"ט הוא הקורא והמביא את כח קדושת היום"ט העתיד לחול בתוך השבוע. וא"כ נמצא לפי זה, שבשבת זו אפשר לעורר רחמי שמים מיוחדים להתעוררות הגאולה, שמכח קדושת שבת זו יהפך יום צום ט' באב ליום טוב ולששון ושמחה, ויעזור השי"ת שע"י שנקבל ע"ע עול מלכות שמים שלימה כאמור תתעורר בשמים התעוררות הגאולה, ובמהרה נזכה לראות בישועת ישראל ובנין בית המקדש אמן.

• • • • •

אברך תלמיד חכם שהיה דחוק בפרנסתו והגיעו מים עד נפש, ניגש אל רבינו בעת שנטל ידיו לסעודת ל"ג בעומר לכבוד הילולת התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א והתאונן אליו שכבר כלו כל הקיצין, רבינו לא ענה לו כלום אך לאחר שכבר הביאו מים אחרונים לשולחן קראו רבינו שיגש אליו ואמר לו שיתחיל לשיר את הקטע "קולו זימר עריצים" שבפזמון "ואמרתם כה לחי", הלה התבייש מאוד ורבינו התחיל יחד עמו ושרו עד "והציל הלחוצים".

באותו קיץ נסע הלה לארה"ב ובתוך כך ניגש אליו יהודי עשיר ואמר לו שרוצה שילמד לעילוי נשמת אחד מבני משפחתו, והוא יתן לו סך אלפיים דולר לכל חודש במשך השנה הראשונה.

בשנתו האחרונה בחוה"מ סוכות, נכנסו אליו לביהמ"ד שני בחורי ישיבה ליטול ברכתו, נענה לאחד מהם ואמר לו "תתחזק באידישקייט והשי"ת יעזור שתעמיד דורות ישרים". הלה שכבר היה ל"ע מקולקל בפנימיותו, אף שעדיין לא ניכר

עליו בחיצוניותו, נזדעזע כולו מעיני הצופיות, ואמר לחבירו "אם הרבי יודע כל מה שאני עושה, הרי הקב"ה בודאי שיודע" ... מני אז נתחזק הנער ואף חזר לישב באהלה של תורה.

סיפר אחד מיקירי ירושלים: פעם ראה את רבינו זיע"א עומד בתפילתו בכותל המערבי, וניגש אליו יהודי ומבקשו שהרבי יזכור אותו בתפילתו לישועה גדולה, אמר לו רבינו הרי אני יהודי פשוט ולא רבי... הפציר בו הלה כמה פעמים, ואמר לו רבינו שיזכיר אותו בתפילתו בזכות אבותיו הק'.

לאחר מכן פנה רבינו אל יהודי זה, ונכנס עמו בשיחת רעים, שאלו בשלומו ובשלום משפחתו והתעניין בפרנסתו, ובתוך כך סיפר היהודי הלז, פניתי אל הרבי היות ולפני תקופה מסוימת פגשתי אותו ובקשתי את ברכתו עבור איזה מסחר גדול שאני עומד לעשות, והרבי נתן לי ברכת קדשו להצלחה גדולה, וב"ה ההצלחה היתה למעלה מהמשוער לפיכך אני בטוח שגם הפעם ברכתו של הרבי תשא פרי וניוושע בישועה גדולה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ה' מנחם אב (ה'של"ב)

יומא דהילולא קדישא

של האר"י הקדוש רבי יצחק זיע"א

בן רבי שלמה לוריא זיע"א

ומחה על כתף. (במדבר לד, יא) **בקב הישר** (פ' פז): דאפילו ללמוד תורה הזהיר **האר"י הק'** זיע"א שלא להפסיק בין מים אחרונים לברכת המזון, ופעם אחת היה בא חכם אחד איש קדוש מתלמידי רבי משה קורדוורו אצל הקדוש **האר"י** זיע"א, **והאר"י** זיע"א קיבל אותו בסבר פנים יפות, ובשעת הסעודה השגיח **האר"י** זיע"א עליו

שאינו אוכל כדרך הבריאים, וראה בו שהיה לו כאב באחד מאיבריו. ושאל הרב **האר"י** זיע"א לאותו האורח, למה אינו אוכל? והשיב לו האורח, כי זה ימים רבים אשר הכתף שלו כואב לו ביותר, ואז הסתכל בו **האר"י** זיע"א ואמר לו: בוודאי אתה היית מפסיק בין מים אחרונים לברכת המזון, אמר לו: כן הוא, שרגיל היה ללמוד פרק משניות בין הנטילה לברכת המזון, והוי סבירא ליה דדברי תורה צורך סעודה הוא כמ"ש רז"ל (אבות פ"ג מ"ג) 'כל שולחן שאין אומרים עליו דברי תורה כאלו אכלו מזבחי מתים'. אמר לו **האר"י** זיע"א לכן בא אליך הכאב דוקא בכתף, שעברת על דברי חכמים שאמרו (ברכות מב.): 'תכף לנטילת ידים ברכה', ו'תכף' הוא אותיות 'כתף'. ונתן **האר"י** זיע"א עצה להחסידי שיקבל עליו שלא להפסיק בנטילה אזי ירופא מהחולי.

• • • • •

כתוב **באגרא דכלה** פרשת ויקהל בשם **ה'עמק המלך'** שתלמידי **האר"י** ידעו שהיה לו נשמת בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה. וכ"כ בסדר הדורות בערך **האר"י** ל. ונודע שבצלאל ידע כשהיה נער בן י"ב שנה לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, עד שמשה רבינו התפעל מחכמתו ואמר 'בצל א"ל היית' והודה לו לעשות תחילה משכן ואח"כ כליו. וכתב עוד שם שזכה **האר"י** ללקרני הוד כמה שרבינו.

• • • • •

כתב **מהרח"ו** בשער המצוות פרשת עקב: 'אמר לי מורי כי עיקר השגת האדם אל הקדושה תלויה ע"י שיזכה בכל ברכת הנהנין והזהירי בזה מאד'. כי בכל המאכלים יש תערובת טוב ורע ע"י חטא עץ הדעת, והאכילה היא שעת מלחמה, ואם יכוון בברכת הנהנין כראוי, נפרדים כל הקליפות הנאחזים באותו המאכל.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ה' מנחם אב (ה'ת"ש)

יומא דהילולא קדישא
של בעל "שו"ת אחיעזר" הגה"ק
רבי חיים עוזר [גרודז'נסקי] זיע"א
בן הגה"ק רבי דוד שלמה זיע"א

רבינו הגר"ח"ע היה רבן של כל בני הגולה
במלוא מובן המילה, ונשא במשא כל העם,
רבינו ה"חפץ חיים" זצ"ל אמר לרבינו
הגר"ח"ע פעם, שחובה כפולה ומכופלת
מוטלת עליו לשמור על בריאותו, משום
ש"הבריאות שלכם היא הבריאות של כלל
ישראל!..."

.....

רבינו חיים עוזר היה בעל זכרון מופלא.
פעם אבד לו פנקס גדוש במספרים ובו היו
רשומים כל הפקדונות וחשבוניות הצדקה,
כספי יתומים ואלמנות. כששמעה הרבנית
על אובדן הפנקס התעטפה עצבות, מה
יאה עכשיו, אבל רח"ע אמר לה: "אל דאגה,
תני לי פנקס ריק חדש" - ובתוך שעתיים
שיחזר הכל וכתב החשבוניות והמספרים
ע"פ זכרונו. לאחר זמן נמצא הפנקס
וראו שכל הפרטים שנכתבו מהזכרון היו
תואמים לחלוטין לפנקס המקורי. אין לנו
מושג איזה כח זיכרון מופלא לרח"ע אמר
הגה"צ רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל שהצביע
על עוד עובדות בענין זה וסיים: אך למרות
כח הזיכרון העצום. מעולם לא התפלל ולא
בירך ברכהמ"ז ללא סידור.

.....

ביקשו בני וילנא להחליף את דירתו של
רבם הנערץ בדירה גדולה יותר, כראוי
לאלופה של וילנא ולכל הבאים בשערי
ביתו, אולם רבי חיים עוזר השיב, שעליו
להמלך במשרתת המנקה את הבית, הוא
חושש שדירה גדולה יותר תרבה את
עבודתה, ואין לו רשות לעשות זאת ללא
הסכמתה!...

.....

פעם שאל אחד את הגר"ח"ע זצ"ל עד היכן
חיוב הכרת טובה מצד המקבל את הטובה,
ענה לו: הגבול הוא: שאת הטובה עצמה
אינו צריך להחזיר לנותן, ודו"ק.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ז' מנחם אב (ה'תקנ"ה)

יומא דהילולא קדישא
של הרה"ק רבי ישכר בער
מזלאטשוב זיע"א בן הרה"ק
רבי אריה יהודה לייביש זיע"א

תלמידו של המגיד הגדול ממעזריטש
ושל המגיד מזלאטשוב. בעל מחבר מבשר
צדק על התורה ובת עיני על המסכתות.

הרמ"ח מסלאנים מביא בספרו מאמר
מרדכי שפעם אחת הביאו לפני רבי ישכר
בער צלחת עם מרק לאכול, ומנע את עצמו
מלאוכלו, ובדקו את העוף ומצאו עצם
שבורה בירך העוף באופן שהיא טרפה.
ואמר רבי ישכר דב שמימי לא היה לו
תאוה לאכול צלחת מרק כמו הפעם הזאת,
חשדתי בעצמי אם לא היה לי חשק כזה,
ועכשיו נתעורר חשק לזה, סימן שזהו דבר
אסור. ואכן בדקו ומצאו כך. זהו מדרגת
הצדיקים.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ז' מנחם אב (ה'תר"ע)

יומא דהילולא קדישא של הרה"ק
בעל ה"ערוגת הבושם" הרה"ק רבי
משה זיע"א בן הרה"ק רבי עמרם
מחוסט זיע"א

חילוק גדול יש בין ניר חדש לנייר מחוק,
שבו נשאר שיירי הכתב הראשון

ונזכיר מדבריו הק' בעניינא דיומא. בפ'
תולדות כתיב 'ואחרי כן יצא אחיו וידו
אחזת בעקב עשיו. ובמדרש (בראשית רבה
תולדות סג) 'ואחרי כן יצא אחיו, הגמון
אחד שאל לחד מן אילין דבית סלוני
אמר לו מי תופס המלכות אחרינו הביא

.....

ידוע המעשה שפעם הגאון רבי חיים עוזר
זצ"ל היה באמצע אסיפה חשובה עם גדולי
תורה, ושמע שאחד מבני משפחתו הגיע
לבקרו, מיד עזב את האסיפה לקבל פני
קרובו. ושאלו להגח"ע זצ"ל היתכן לעזוב
"אסיפת גדולי תורה" בשביל להקביל פני
קרובו שהיה אדם פשוט! ואמר הגר"ח"ע,
דהנה בתורה כתוב במצות השבת אבידה
"לא תוכל להתעלם והתעלמת מהם",
ודרשו חז"ל "פעמים שאתה מתעלם מהן
זקן ואינה לפי כבודו" וכו', אכן במשפחה
כתוב "ומבשרך על תתעלם". ואין שם שום
היתר של "והתעלמת" אלא בכל מקום
ובכל מצב "מבשרך אל תתעלם".

.....

שמים וארץ חדשים. וזה שהקפיד רבי יוסי לקחת נייר חדש ולכתוב עליו 'וידו אוחזת בעקב עשיו', להורות שאין הגאולה נכתבת על נייר מחוק אלא על נייר חדש.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ז' מנחם אב (ה'תש"ס)

**יומא דהילולא קדישא של בעל
ה"נתיבות שלום" מסלאנים הרה"ק
רבי שלום נח זיע"א בן רבי משה
אברהם זיע"א**

עיקר מה שצריך רבי, הוא לא להתייחס לאחר הנפילה כתב הנתיבות שלום (סלאנים) לבאר הפסוק האחרון שבתורה 'אשר עשה משה לעיני כל ישראל' ודרשוהו חז"ל על שבירת הלוחות, וצ"ע איך מסיימים התורה בענין של שבירה. וביאר כי צריך רבי לכל מיני זמנים ומצבים בחיים, ועיקר מה שאדם צריך רבי הוא כשמקבל מכה קשה ושבירה נוראה, שהרבי יאיר בלבו שאין שום יאוש בעולם כלל. אע"פ שהיה משה רבינו רבי אמיתי וטוב לכל מיני זמנים, עיקר הסיום של התורה הוא מה שעשה עמנו משה רבינו, תיכף לאחר העגל ושבירת הלוחות, לא נתן לנו להתייחס, ואמר לנו תיכף 'אני אסדר את העניינים', 'ועתה אעלה אל השם, אולי אכפרה בעד חטאתכם', כשיש לאדם רבי לזמן כזה, זה מציל את האדם מהיאוש. וזהו 'אשר עשה משה לעיני כל ישראל' וכך הקב"ה מנחם אותנו בגלותינו שהוא הולך עמנו בתוך הגלות. זוהי הנחמה בכפליים שהקב"ה מנחם אותנו מהיאוש.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

הגויים חושבים שלעתיד לבא ישאר בנו שיריים ממחשבות הגלותיות לכן עתה בביאת המשיח שנאמר 'ואתם תלוקטו אחד אחד', הקב"ה יוציא את היהודים מהגלות, מאוסטרליה ומאמריקה ומפה, כולם יבואו למשיח צדקנו, האם תורתו של משיח תיכתב על נפשותינו כעל נייר מחוק? זה פשוט שיעקב ובניו יקחו את המלוכה לאחר שיפול עשיו, אבל מה עם הרושם שנשאר בנו ממלוכת עשיו במשך כל הגלות שנה, זה ששאל אותו הגמון את רבי יוסי, 'מי יתפוס המלוכות אחרינו', היינו אותו כסא שאנחנו ישבנו אתמול אתם תשבו מחר, ובאופן כזה בוודאי ישאר רושם ממלוכותו של עשיו בלבבות בני ישראל גם לאחר הגאולה. אך רבי יוסי אומר לו, הרי הקב"ה לא אמר לנו ואתקן לכם את לבכם, אלא 'והסירותי את לב האבן משרכם ונתתי לכם לב בשר ורוח חדשה אתן בקרבכם'. היינו פשוט כמו ניתוח החלפת לב, לא ישאר שום רושם מכל מראות שנכשלו לראות ע"י טכנולוגיית עשיו הרשע, כי נקבל לב חדש ורוח חדשה. וכך נזכה לרוח נבואה. כי אם היצה"ר של אתמול עדיין נשאר במח, איך יתכן שמחר יזכה להיות נביא השם. אלא שהגאולה אינה המשך של הגלות, אלא הכל חדש חדש לגמרי. וממשיך הערוגות ה**בושם**, לא רק הלב יהיה חדש, אלא כמו שכתוב בישעיה (ס"ו י"ט-כב) "ושמתי בהם אות ושלחתי מהם פליטים אל-הגוים תרשיש פול ולוד משכי קשת תבל ויון וגו' אשר לא-שמעו את-שמעי ולא-ראו את-כבודי והגידו את-כבודי בגוים - והביאו את-כל-אחיכם מכל-הגוים מנחה לה' וגו' על הר קדשי ירושלם אמר ה' כאשר יביאו בני ישראל את-המנחה בכלי טהור בית ה' - וגם-מהם אקח וגו' אמר ה' - כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני וגו' כן יעמד זרעכם ושמכם". כך נזכה להתחדש לגמרי כמו

נייר חלק ונטל קולמוס וכתב עליו ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב, אמרו ראו דברים ישנים מפי זקן חדש, להודיעך כמה צער נצטער אותו צדיק. היינו מה ששאל ההגמון הרומי מי ימלוך אחריהם, רמז לו שתחילה יוצא עשיו, ואח"כ יוצא אחיו ומולך. ונתקשו המפרשים מדוע לא השיב רבי יוסי בפיו וידו אוחזת בעקב עשיו, מה ראה לקחת נייר חלק ולכתוב בקולמוס, ואם תאמר שנתירא מאותו הגמון, אדרבה הכתב יש לו יותר קיום מדיבור הפה. ופי' **הערוגות הבושם** ע"פ המשנה 'הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר חדש' שזה ברור מאד. אך הלומד זקן אפי' שלומד תורה, הרי הוא ככותב על נייר מחוק שאינו ברור ונהיר. כי קשה להעביר לגמרי מהנייר הכתב הראשון שהיה כתוב שם. לכן הזהירו חז"ל להתמיד בתורה משנות הילדות וימי הבחורות, 'נקותא כלילא דוורדא', השנים האלה אי אפשר להשלים אח"כ. דוד המלך ברוב ענוותנותו היה מחשיב את עצמו כנייר מחוק, כבעל תשובה ששב בסוף ימיו, לכן היה תמיד בוכה 'לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי', שלא יהיה בבחי' נייר מחוק, שלא ישאר רושם ממה שהיה עד הנה, אלא חדש אותי לגמרי כמו שנולדתי עכשיו.

לכאור' קשה, כי לב יודע מרת נפשו, הנה משיח צדקנו בא, הרי כלל ישראל בכלליות ובפרטיות נתערבו בגויים ולמדו ממועשיהם, ולא ניתן להכחיש שהשפיע עלינו מנהגי הגויים, וכמ"ש המכתב סופר טעם לפתיחת הדלת בליל פסח 'שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך', לרמז שהדלת נפתחת בגלות ונכנסים רוחות זרים לבתינו. כך למדנו מהגויים במשך כל שנות הגלות כמה וכמה מנהגי הגויים. ועתה בביאת המשיח מה נעשה, הרי גם שנעשה מחיקה למחשבות שבמחינו, הרי נהיה נייר מחוק ולא נייר חדש.

ברכה מרובה

למכובדינו הדגול

כ"ק אדמו"ר מלעלוב שליט"א - בית שמש

אשר הרים תרומת ידו ברוח נדיבה, להגדיל תורה
ולהאדירה

לע"נ אביו האדמו"ר מלעלוב - ירושלים זצוק"ל

הרה"ק רבי שמעון נתן נטע זיע"א

בן הרה"ק רבי יעקב יצחק זיע"א

נלב"ע ד' מנ"א תשס"ד

זכותו יגן בעדו ובעד משפ' וכל יוצ"ח

ובעד כל בני ישראל אכ"ר.

ויזכו לראות נחת מכל יוצ"ח,

ולכל הטוב והצלחה בכל הענינים

בגילה ורינה נשגר בזה

ברכת **'מזל טוב'** קדם

מכובדינו הדגול

הר"ר דוד שפיצר הי"ו

בית שמש

לרגל היכנס בנו יניק וחכים

הבחור המופלג כמר **משה** ני"ו

לנועם עול תורה ומצוות

ביום שב"ק א' מנ"א

ויזכו לראות נחת מכל יוצ"ח,

ולכל הטוב והצלחה בכל הענינים

בגילה ורינה נשגר בזה

ברכת **'מזל טוב'** קדם

מכובדינו הדגול

הר"ר שמואל הכהן פרידע הי"ו

בית שמש

לרגל שמחת הולדת בנו ני"ו

ויזכו אביו ואמו להכניסו

בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו

ולגדלו לתורה ולחופה ומעשים טובים

ולראות נחת מכל יוצ"ח

ולכל הטוב והצלחה בכל הענינים

שבת שלום ומבורך!